

วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง

นักการศึกษาได้เห็นถึงความสำคัญของพฤติกรรมระหว่างบุคคลของครูและนักเรียนที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนว่า ช่วยให้การเรียนของนักเรียนเป็นไปได้ดี เมื่อนักเรียนได้รับความรู้จากการมีส่วนร่วมโดยตรงมากกว่าที่จะฟังครูอธิบายเพียงอย่างเดียว จึงได้นึกถึงความถึงวิธีการเก็บข้อมูลที่จะทำให้ตัวครูผู้สอนใคร่ถึงพฤติกรรมของตนในขณะที่สอน

วิธีการเก็บข้อมูลจากการสังเกตพฤติกรรมในห้องเรียนมีหลายวิธี เช่น¹

1. โดยการประเมินค่า (Ratings)
2. โดยการใช้คำสัมภาษณ์ (Narrative Data)

3. โดยการใช้รายการสำรวจ วิธีการนี้จะประกอบด้วยประเภทพฤติกรรมต่าง ๆ หรือเงื่อนไขที่สามารถจดบันทึกแล้วรวมความถี่ได้ โดยใช้สัญลักษณ์ต่าง ๆ ประจำพฤติกรรมแต่ละประเภท วิธีนี้ได้มีผู้คิดไว้หลายท่าน เช่น มินูชิน (Minuchin) เมคเลย์ (Medley) มิทเซล (Mitzel) ริชาร์ด แอล โอเบอร์ (Richard L. Ober) เป็นต้น

ในปี 1955 เน็ค เอ แฟลนเคอร์ส (Ned A. Flanders) และคณะ² ได้

¹Richard M. Brandit, "Toward of Observation Information," Observation Method in the Classroom (N.W.: Washington, D.C., 1973), pp. 23-34.

²Ned A. Flanders, "Flanders Interaction Analysis Categories (FIAC)," Analysis Teaching Behavior (Reading Massachusetts Addison Wesley Publishing Company, 1970), p. 34.

สร้างแบบวิเคราะห์พฤติกรรมทางวาจา (Categories of Interaction Analysis) โดยกำหนดพฤติกรรมทั้งหมด 10 ประเภท 7 ประเภท เป็นพฤติกรรมของครู 2 ประเภท เป็นพฤติกรรมของนักเรียนอีกประเภทเป็นความเจียบหรือความสับสน (ดังแสดงไว้ในภาคผนวก ก.)

ในการใช้เครื่องมือของแฟลนเคอร์สัน ผู้ที่บันทึกพฤติกรรมจะต้องศึกษาและจดจำสัญลักษณ์ประจำแต่ละประเภทของพฤติกรรมให้แม่นยำ แล้วจึงเข้าไปบันทึกโดยหาที่นั่งที่เหมาะสมเพื่อมิให้นักเรียนเกิดความรำลึกว่าใครมีผู้สังเกตการณ์ การสอน ผู้สังเกตจะต้องบันทึกพฤติกรรมทุก 3 วินาที ผู้บันทึกที่ได้ฝึกจนชำนาญจะบันทึกพฤติกรรมใดคล้ายกันมากที่สุดและในอัตราเท่า ๆ กัน

ประโยชน์ของแบบวิเคราะห์พฤติกรรมของแฟลนเคอร์สัน

1. สามารถนำไปใช้ในการนิเทศการศึกษาได้ เพราะช่วยให้ผู้สอนได้ทราบพฤติกรรมของตนเองในห้องเรียนได้ชัดเจนขึ้น ทำให้สามารถปรับปรุงตนเองได้ดียิ่งขึ้น
2. ถ้าหากแนะนำหรือฝึกครูหรือนิสิตฝึกสอน เกี่ยวกับวิธีการนี้แล้วจะช่วยให้ครูหรือนิสิตฝึกสอนสามารถช่วยตนเองและเพื่อนร่วมอาชีพได้ในการปรับปรุงพฤติกรรมการเรียนการสอนในชั้นของตน

3. สามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยได้ โดยมีผู้ให้ความสนใจในการวิจัยพฤติกรรมรวมทางวาจาระหว่างครูและนักเรียนมากทั้งในประเทศและต่างประเทศ

ในต่างประเทศได้มีการวิจัยโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์พฤติกรรมไว้มากมาย มีทั้งในด้านการฝึกตามระบบแฟลนเคอร์สันให้แก่ศึกษาฝึกสอน การฝึกตามระบบแฟลนเคอร์สันให้แก่ครูประจำการ และผลการนิเทศนักศึกษาฝึกสอนตามระบบแฟลนเคอร์สัน

เฟิร์ส¹ (Furst) ได้ทำการศึกษาดังผลการฝึกตามระบบแฟลนเคอร์สที่มีต่อ พฤติกรรมรวมทางวาจาของนักศึกษาฝึกสอนและนักเรียนโดยใช้ตัวอย่างประชากรจาก นักศึกษาฝึกสอนที่สอนระดับมัธยมศึกษาวิชาสังคมศึกษาของมหาวิทยาลัยเทมเปิล (Temple University) จำนวน 105 คน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ๆ หนึ่ง เป็นกลุ่มที่ได้เรียนและ ฝึกตามระบบแฟลนเคอร์สก่อนที่จะออกฝึกสอน กลุ่มที่สองเป็นกลุ่มที่ได้รับการฝึกตามระบบ แฟลนเคอร์สในขณะที่ทำการฝึกสอน กลุ่มที่สามเป็นกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกตามระบบ แฟลนเคอร์สเลย ผลการทดลองพบว่า (1) พฤติกรรมทางวาจาระหว่างครูและนักเรียน ของนักศึกษาฝึกสอนที่ได้รับการฝึกตามระบบแฟลนเคอร์สก่อนออกฝึกสอนและระหว่างฝึก สอนไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ (2) นักศึกษาฝึกสอนที่ได้รับการฝึกตามระบบ แฟลนเคอร์สจะยอมรับความคิดเห็นและพฤติกรรมของนักเรียนมากกว่านักศึกษาฝึกสอน ที่ไม่ได้รับการฝึกตามระบบแฟลนเคอร์ส (3) พฤติกรรมทางวาจาของนักเรียนที่เรียน กับนักศึกษาที่ได้รับการอบรม จะแสดงออกมากกว่านักเรียนที่เรียนกับนักศึกษาฝึกสอนที่ ไม่ได้รับการฝึกตามระบบแฟลนเคอร์ส (4) พฤติกรรมทางวาจาของนักเรียนกับนักศึกษา ฝึกสอนที่ได้รับการฝึกตามระบบแฟลนเคอร์สก่อนออกฝึกสอนจะมากกว่าพฤติกรรมทางวาจา ของนักเรียนที่เรียนกับนักศึกษาฝึกสอนที่ได้รับการฝึกขณะฝึกสอน (5) เวลาแห่งความ เจียมนในห้องเรียนของนักศึกษาฝึกสอนที่ไม่ได้รับการฝึกตามระบบแฟลนเคอร์สมากกว่า ห้องเรียนของนักศึกษาฝึกสอนที่ได้รับการฝึก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹Norma Furst, "The Effect of Training in Interaction Analysis on the Behavior of Student Teachers in Secondary School," Interaction Analysis: Theory, Research and Application (Addison Wesley Publishing Company Massachusetts, 1967), pp. 315-328.

เคิร์ก¹ (Kirk) ได้ศึกษาทดลองเพื่อหาผลของการให้ความรู้เกี่ยวกับระบบ
 แพลนเคอร์สแก่นักศึกษาฝึกสอนโดยใช้ตัวอย่างประชากร 30 คน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม
 กลุ่มละ 15 คน กลุ่มที่หนึ่งเป็นกลุ่มควบคุมไม่ได้รับความรู้เกี่ยวกับระบบแพลนเคอร์ส อีก
 กลุ่มเป็นกลุ่มทดลองจะได้รับความรู้เกี่ยวกับระบบแพลนเคอร์ส ผลการทดลองพบว่า
 (1) นักศึกษาฝึกสอนจะใช้เวลาพูดมากกว่านักเรียนในระยะต้นชั่วโมง และจะค่อย ๆ
 ลดลงเรื่อย ๆ จนหมดชั่วโมง (2) นักศึกษาฝึกสอนที่รู้ระบบแพลนเคอร์สจะใช้เวลา
 พูดน้อยกว่านักศึกษาฝึกสอนที่ไม่รู้ระบบแพลนเคอร์ส (3) นักศึกษาฝึกสอนที่รู้ระบบแพลน-
 เคอร์สจะมีความคุ้นเคยกับนักเรียนมากกว่านักศึกษาฝึกสอนที่ไม่รู้ระบบแพลนเคอร์ส
 (4) นักศึกษาฝึกสอนที่รู้ระบบแพลนเคอร์สจะใช้อธิพินทางตรงน้อยกว่านักศึกษาฝึกสอน
 ที่ไม่รู้ระบบแพลนเคอร์ส

บอนดี² (Bondi) ได้ทำการศึกษาดังผลการสะท้อนกลับของการวิเคราะห์
 พฤติกรรมที่มีต่อพฤติกรรมทางวาจาของนักศึกษาฝึกสอน โดยใช้ตัวอย่างประชากร 40
 คน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มควบคุม 20 คน กลุ่มทดลอง 20 คน ทุกคนได้รับการฝึก
 ตามระบบแพลนเคอร์สเป็นเวลา 14 ชั่วโมง หลังจากที่ได้รับกรณีพิเศษแล้ว นักศึกษา
 ฝึกสอนแต่ละคนในกลุ่มควบคุมจะได้รับการชี้แจงถึงผลการวิเคราะห์ตามระบบแพลนเคอร์ส
 ทีเดียว แต่กลุ่มทดลองจะได้รับแผนที่แสดงผลการวิเคราะห์ไว้คู่ด้วย เพื่อใช้ในการ
 เปรียบเทียบพฤติกรรมของตนเองในแต่ละครั้ง ผลการทดลองพบว่า นักศึกษาฝึกสอนใน

¹Jeffery Kirk, "Elementary School Student Teacher and Interaction Analysis," Interaction Analysis: Theory Research and Application (Addison and Wesley Publishing Company, Massachusetts, 1967), pp. 299-306.

²Joseph C. Bondi, "The Effects of Interaction Analysis Feedback on the Verbal Behavior of Student Teaching," Educational Leadership Research Supplement (May, 1969), pp. 794-799.

กลุ่มทดลองมีการยอมรับความคิดเห็นของนักเรียน ให้คำชมเชย ใช้อิทธิพลทางอ้อมมากกว่านักศึกษาฝึกสอนในกลุ่มควบคุม นักศึกษาฝึกสอนในกลุ่มทดลองจะใช้การบรรยาย การให้แนวทางแก่เด็กน้อยกว่านักศึกษาฝึกสอนในกลุ่มควบคุม

เร็ทสัน¹ (Retson) ได้ทำการศึกษาเพื่อหาผลของการสอนการวิเคราะห์พฤติกรรมทางวาจาแก่นักศึกษาฝึกสอน โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างประชากรออกเป็นกลุ่มที่ได้รับการสอนการวิเคราะห์พฤติกรรมทางวาจาของแฟลนเคอร์ส อีกกลุ่มเป็นกลุ่มควบคุมพบว่า นักศึกษาฝึกสอนในกลุ่มทดลองใช้อิทธิพลทางอ้อมมากกว่านักศึกษาฝึกสอนในกลุ่มควบคุม นักเรียนที่เรียนกับนักศึกษาฝึกสอนในกลุ่มทดลองจะมีความคิดริเริ่มแสดงความคิดเห็นมากกว่านักเรียนที่เรียนกับนักศึกษาฝึกสอนในกลุ่มควบคุม

เอซเบลล์² (Azbell) ได้ทำการศึกษาถึงความสัมพันธ์ของพฤติกรรมทางวาจาในห้องเรียนและจิตวิทยาสังคม ตัวอย่างประชากรที่ใช้คือ นักศึกษาฝึกสอนชายและหญิง 54 คน จาก Western Illinois University ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาฝึกสอนหญิงมีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลได้ดีกว่านักศึกษาฝึกสอนชาย

ได้มีผู้สนใจในการวิจัยถึงผลการนำระบบแฟลนเคอร์สไปใช้ในการนิเทศนักศึกษาฝึกสอน เช่น

¹James Nicholas Retson, "The Effect of Instruction on the Behavior," Dissertation Abstracts, Vol. 29, No. 10 (April, 1969), pp. 3505-A-3506-A.

²Wayne Edgar Azbell, "The Relationship of Certain Verbal Interaction Pattern in the Classroom and Socio-Psychological Factors," Dissertation Abstracts, Vol. 32 No. 22 (August, 1971), p. 814-A.

ซahn¹ (Zahn) ได้ศึกษาถึงผลของการนำระบบแฟลนเคอร์สมาใช้ในการนิเทศนักศึกษาฝึกสอน ซahn ได้แบ่งนักศึกษาฝึกสอนออกเป็น 2 กลุ่ม ๆ หนึ่งได้รับการนิเทศจากอาจารย์นิเทศก์ตามระบบแฟลนเคอร์ส อีกกลุ่มได้รับการนิเทศแบบธรรมดา หลังการนิเทศอาจารย์นิเทศก์ในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมจะอภิปรายชี้แจงแก่นักศึกษาฝึกสอนทุกครั้ง ผลการทดลองพบว่า (1) นักศึกษาฝึกสอนที่ได้รับการนิเทศจากอาจารย์นิเทศก์โดยใช้วิธีของแฟลนเคอร์ส มีทัศนคติในการฝึกสอนดีกว่ากลุ่มที่ได้รับการนิเทศโดยวิธีธรรมดา (2) นักศึกษาฝึกสอนที่ได้รับการนิเทศโดยวิธีการของแฟลนเคอร์ส มีพฤติกรรมทางการสอนดีกว่านักศึกษาฝึกสอนที่ได้รับการนิเทศจากอาจารย์นิเทศก์โดยวิธีธรรมดา

วูล์ฟ² (Wulff) ได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาถึงกิริยาร่วมทางวาจาในการประชุมให้คำปรึกษาแก่นักศึกษาฝึกสอน ตัวอย่างประชากรคืออาจารย์นิเทศก์ 14 คน นักศึกษาฝึกสอน 14 คน แบ่งอาจารย์นิเทศก์ออกเป็น 2 กลุ่ม ๆ หนึ่งได้รับการฝึกการใช้การวิเคราะห์พฤติกรรมร่วม อีกกลุ่มไม่ได้รับการฝึก เครื่องมือที่ใช้คือ The Arthur Blumberg Interaction Analysis System ซึ่งประกอบด้วยพฤติกรรมทั้งหมด 14 ประเภท 10 ประเภท เป็นพฤติกรรมของอาจารย์นิเทศก์ 3 ประเภท เป็นของนักศึกษาฝึกสอน อีก 1 ประเภท เป็นความเงี้ยวความสับสนวุ่นวาย ผลการวิจัยพบว่า

¹Richard D. Zahn, "The Use of Interaction Analysis in Supervisory Student Teachers," Interaction Analysis: Theory Research and Application (Addison and Wesley Publishing Company Massachusetta, 1967), pp. 295-298.

²Walter John Wulff, "Analysis of Verbal Interaction in Supervisory Conference with Student Teachers," Dissertation Abstracts, Vol. 32, No. 12 (June, 1972), p. 6847-A.

อาจารย์นิเทศก์ที่ได้รับการฝึกจะยอมรับความรู้สึก การแสดงความคิดเห็น การเสนอแนะ การให้คำชมเชย และนำความคิดเห็นของนักศึกษาฝึกสอนมาพูดซ้ำอีกมากกว่าอาจารย์นิเทศก์ที่ไม่ได้รับการฝึกอบรม

ในด้านการนำวิธีการสังเกตพฤติกรรมอย่างมีระบบไปใช้กับครูประจำการก็ได้มีผู้วิจัยไว้เช่นเดียวกัน เช่น แพร์ริช¹ (Parrish) ได้ทำการทดลองเพื่อศึกษาผลของการฝึกตามระบบแฟลนเคอร์สที่มีต่อกิจวัตรทางวาจาของครูประจำการในโรงเรียนมัธยมศึกษาในการเรียนการสอนในห้องเรียน โดยใช้ตัวอย่างประชากร 36 คน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ๆ หนึ่งเป็นกลุ่มทดลองซึ่งได้รับการฝึกตามระบบแฟลนเคอร์ส 30 ชั่วโมง อีกกลุ่มเป็นกลุ่มควบคุมไม่ได้รับการฝึก ผลการทดลองพบว่า (1) ครูที่ได้รับการฝึกตามระบบแฟลนเคอร์สมีการใช้อิทธิพลทางอ้อมมากกว่าครูที่ไม่ได้รับการฝึก (2) ครูที่ได้รับการฝึกตามระบบแฟลนเคอร์สมีการใช้อิทธิพลทางตรงมากกว่าอิทธิพลทางอ้อม (3) ครูที่ได้รับการฝึกตามระบบแฟลนเคอร์สยอมรับความคิดเห็น ความรู้สึกของนักเรียนและยกย่องนักเรียนมากกว่าครูที่ไม่ได้รับการฝึก (4) นักเรียนที่เรียนกับครูที่ได้รับการฝึกตามระบบแฟลนเคอร์ส แสดงความคิดเห็นนานและมากกว่านักเรียนที่เรียนกับครูที่ไม่ได้รับการอบรม (5) นักเรียนที่เรียนกับครูในกลุ่มทดลองจะประยุกต์ความคิดเห็นและเข้าร่วมในการอภิปรายได้อย่างอิสระกว่านักเรียนที่เรียนกับครูในกลุ่มควบคุม (6) นักเรียนที่เรียนกับครูในกลุ่มทดลองจะมีอัตราส่วนระหว่างนักเรียนพูดและครูพูดสูงกว่านักเรียนที่เรียนในกลุ่มควบคุม

005293

¹Wayne H. Parrish, "A Study of the Effect of Inservice Training in Interaction Analysis on Verbal Behavior of Experienced Teacher," Dissertation Abstracts, Vol. 29, No. 10 (April, 1969), p. 5024-A.

แอนเดอร์สัน¹ (Anderson) ได้ศึกษาถึงการนำแบบวิเคราะห์พฤติกรรมไปประยุกต์ใช้และอิทธิพลในการถามของครู เพื่อเพิ่มสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนให้แก่นักเรียน ตัวอย่างประชากรคือ ครูที่สอนในระดับมัธยม ในมลรัฐเท็กซัส แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ได้รับการฝึกตามระบบแฟลนเดอร์ส และกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึก ข้อมูลที่ได้อยู่ในรูปของสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียน จากการวิจัยพบว่า (1) สัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนในกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ (2) อัตราส่วนของการใช้อิทธิพลทางอ้อมและอิทธิพลทางตรงของครูในกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ (3) อัตราส่วนของการใช้ i/d ของครูในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ในวงการศึกษไทยก็ได้ตระหนักถึงความสำคัญในพฤติกรรมรวมทางวาจา ระหว่างครูและนักเรียน จึงได้มีผู้ทำการวิจัยไว้มากพอสมควร เช่น การวิจัยเพื่อเปรียบเทียบกิริยารวมทางวาจา ระหว่างนักศึกษาฝึกสอนที่มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนต่างกัน ก็ได้ ประเสริฐ จริยานุกูล² ได้ศึกษาการใช้ Interaction Analysis วิเคราะห์การสอนของนักเรียนฝึกสอนชั้นประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา โดยสังเกตด้วยระบบ The Reciprocal Category System กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาฝึกสอน 20 คน แบ่ง

¹ Durwood Lynn Anderson, "An Application of Flanders' Interaction Analysis System and Fluencing in Asking Question to Increase Student Achievement in a Data Processing Program," Dissertation Abstracts Vol. 35, No. 4 (October, 1974), p. 2113-A.

² ประเสริฐ จริยานุกูล, "การใช้ Interaction Analysis วิเคราะห์การสอนของนักเรียนฝึกสอนชั้นประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา โดยสังเกตด้วยระบบ The Reciprocal Category System" (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2516).

ออกเป็นกลุ่มที่มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนสูง อีกกลุ่มมีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนต่ำ ในการวิจัยได้สังเกตการสอนของนักเรียนฝึกสอนคนละ 3 ครั้ง แต่ละครั้งจะนำผลการวิเคราะห์ให้นักเรียนฝึกสอนทราบ ผลการทดลองพบว่า (1) นักเรียนฝึกสอนที่มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนสูง และนักเรียนฝึกสอนที่มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนต่ำมีพฤติกรรมทางการสอนไม่แตกต่างกัน (2) นักเรียนฝึกสอนมีพฤติกรรมทางการสอนในด้านการบรรยายมากกว่าพฤติกรรมอื่น ๆ (3) ผลการปรับปรุงการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอนนั้นพบว่า ไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่มีแนวโน้มที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัด

มาลี พันธุ์ชาตรี¹ ได้ทำการวิจัยเพื่อวิเคราะห์และเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนการสอนสังคมศึกษาในชั้นประถมศึกษาระหว่างนักเรียนฝึกสอนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง กับนักเรียนฝึกสอนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ โดยสังเกตการสอนของนักเรียนฝึกสอนคนละ 6 ครั้ง ๆ ละ 20 นาที และใช้เครื่องมือวิเคราะห์พฤติกรรมของแฟลนเคอร์ส ผลปรากฏว่า (1) นักเรียนฝึกสอนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีพฤติกรรมการสอนแตกต่างกับนักเรียนฝึกสอนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (2) นักเรียนฝึกสอนทั้ง 2 กลุ่ม ใช้พฤติกรรมการสอนที่มีอิทธิพลทางตรงมากกว่าพฤติกรรมทางอ้อม (3) คำถามส่วนใหญ่เป็นคำถามที่ต้องการคำตอบจากความจำมากกว่าถามเพื่อให้ตอบโดยใช้ความคิดเห็น (4) นักเรียนฝึกสอนทั้ง 2 กลุ่มสอนโดยการบรรยายมากกว่าสอนโดยการปฏิบัติจริง

¹มาลี พันธุ์ชาตรี, "การสังเกตและวิเคราะห์พฤติกรรมการสอนสังคมศึกษาในชั้นประถมศึกษาของนักเรียนฝึกสอนระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา" (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2517) (อัครสำเนา)

สุพจน์ อิมเพิ่มพูล¹ ได้ทำการวิจัยเพื่อวิเคราะห์และเปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนฝึกสอนที่มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนสูง และนักเรียนฝึกสอนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนฝึกสอนที่สอนวิชาวิทยาศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และปีที่ 4 จำนวน 10 คน และใช้เครื่องมือวิเคราะห์พฤติกรรมทางวาจาของแฟลนเคอร์ส ผลปรากฏว่า (1) นักเรียนฝึกสอนที่มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนสูงและนักเรียนฝึกสอนที่มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนต่ำ มีพฤติกรรมการสอนไม่แตกต่างกัน (2) นักเรียนฝึกสอนทั้ง 2 กลุ่ม ใช้พฤติกรรมการสอนที่มีอิทธิพลทางอ้อมมากกว่าอิทธิพลทางตรง (3) คำถามที่ใช่ของการคำตอบจากความจำมากกว่าคำตอบที่ใช่ความคิด (4) การสอนวิทยาศาสตร์ใช้วิธีบอกเล่า และไม่ใช้อุปกรณ์มากกว่าสอนโดยวิธีสาธิต และใช้อุปกรณ์การสอนประกอบ

นอกจากนี้ก็มีผลสนใจในการวิจัยถึงผลของการใช้อัตราส่วนของอิทธิพลทางอ้อมกับอิทธิพลทางตรงต่างกัน

ประสงค์ จันทองจีน² ได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมทางวาจาในชั้นเรียนกับผลสัมฤทธิ์วิชาวิทยาศาสตร์ โดยใช้อัตราส่วนของอิทธิพลทางอ้อมกับอิทธิพลทางตรงต่างกัน 3 ระดับ คือ สูง กลาง และต่ำ ตัวอย่างประชากรที่ใช่คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคต้น ปีการศึกษา 2518 ของโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา 3 โรงเรียน ละ 32 คน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ในการทดลองครั้งนี้ใช้แบบ

¹สุพจน์ อิมเพิ่มพูล, "การสังเกตและวิเคราะห์พฤติกรรมการสอนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนฝึกสอนชั้นประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา ปีการศึกษา 2517" (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2518).

²ประสงค์ จันทองจีน, "ความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมทางวาจาในชั้นเรียนกับสัมฤทธิ์ผลวิชาวิทยาศาสตร์" (วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต แผนกมัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519).

วิเคราะห์กิจกรรมทางวาจาระหว่างครูและนักเรียนของแฟลนเคอร์สเป็นเครื่องมือ ผลการวิจัยพบว่า (1) การสอนโดยใช้อัตราส่วนของอิทธิพลทางอ้อมกับอิทธิพลทางตรง ต่างกัน ทำให้สัมฤทธิ์ผลวิชาวิทยาศาสตร์ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 (2) กลุ่มที่ได้รับการสอนโดยใช้อัตราส่วนของอิทธิพลทางอ้อมกับอิทธิพลทางตรงในระดับสูงจะมีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการสอนโดยใช้อัตราส่วนของอิทธิพลทางอ้อมกับอิทธิพลทางตรงในระดับปานกลางและต่ำ (3) กลุ่มที่ได้รับการสอนโดยใช้อัตราส่วนของอิทธิพลทางอ้อมกับอิทธิพลทางตรงในระดับปานกลางมีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการสอนโดยใช้อัตราส่วนของอิทธิพลทางอ้อมกับอิทธิพลทางตรงในระดับต่ำ

สุมาลี พิศราภูล¹ ได้ทำการวิจัยเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมทางวาจากับการเรียนรู้ทักษะเชิงซ้อนของขบวนการวิทยาศาสตร์ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา โดยใช้ตัวอย่างประชากรจากนักศึกษาวิทยาลัยครูธนบุรีชั้นปีที่ 1 จำนวน 3 หมู่เรียน แล้วสอนบทเรียนฝึกทักษะขบวนการวิทยาศาสตร์ โดยใช้อัตราส่วนระหว่างการใช้อิทธิพลทางอ้อมกับอิทธิพลทางตรงในระดับสูง ปานกลาง และต่ำ ในกลุ่มที่ 1, 2 และ 3 ตามลำดับ ผลการทดลองพบว่า (1) กลุ่มที่ได้รับการสอนโดยใช้อัตราส่วนของอิทธิพลทางอ้อมกับอิทธิพลทางตรงในระดับต่ำและปานกลาง ทำคะแนนได้สูงกว่าที่ได้รับการสอนโดยใช้อัตราส่วนของอิทธิพลทางอ้อมกับอิทธิพลทางตรงในระดับสูง (3) กลุ่มที่ได้รับการสอนโดยใช้อัตราส่วนระหว่างการใช้อิทธิพลทางอ้อมกับอิทธิพลทางตรงในระดับต่ำ และปานกลาง มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนทักษะขบวนการวิทยาศาสตร์ไม่แตกต่างกัน (3) นักศึกษาชายและนักศึกษานหญิงของแต่ละกลุ่มมีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนไม่แตกต่างกัน

¹สุมาลี พิศราภูล, "ความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมทางวาจากับการเรียนรู้ทักษะเชิงซ้อนของขบวนการวิทยาศาสตร์ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ แผนกมัธยมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519).

กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ¹ ได้ให้ความสนใจถึงพฤติกรรมของครู และนักเรียนเช่นเดียวกัน จึงได้ทำการวิเคราะห์พฤติกรรมของครูและนักเรียนในการ เรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาระดับประถมศึกษาตอนต้น ในกรุงเทพมหานคร โดยใช้ ตัวอย่างประชากรเป็นครู 120 คน นักเรียน 120 ห้องเรียน ในโรงเรียน 30 โรงเรียน วิเคราะห์พฤติกรรมของครูและนักเรียน 19 ลักษณะ ในด้านประเภทโรงเรียนระดับชั้น เรียน วุฒิกู ประสิทธิภาพทางการสอนของครู และสถานภาพทางการสมรสของครูโดยใช้วิธีการสังเกตการสอนอย่างมีระบบตามวิธีการของแพลนเคอร์ส ซึ่งได้คัดแปลงแยก พฤติกรรมการเรียนการสอนออกเป็น 11 ประเภท ผลการวิจัยพบว่า (1) พฤติกรรม การเรียนการสอนของครู และนักเรียน ในโรงเรียนทั้ง 4 ประเภท คือโรงเรียนที่สังกัดกรมสามัญศึกษา เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด และโรงเรียนราษฎร์ มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ใน 3 ลักษณะ คือ การใช้อิทธิพลทางตรง ของครู การใช้อิทธิพลทางอ้อมของครูเมื่อเทียบกับอิทธิพลทางตรง การใช้การกระตุ้นเมื่อ เปรียบเทียบกับการใช้วิธีควบคุมพฤติกรรมนักเรียนส่วนการใช้อิทธิพลทางอ้อมสนองตอบ คำพูดของนักเรียนมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 (2) พฤติกรรมทางการ เรียนการสอนของครูและนักเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่งถึงประถมศึกษาปีที่สี่ แตกต่าง กันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ใน 3 ลักษณะคือ พฤติกรรมที่ไม่ได้แสดงออกทางวาจา ซึ่งเกิดขึ้นอย่างมีวัตถุประสงค์ การใช้อิทธิพลทางอ้อมของครู การใช้การกระตุ้นเมื่อ เปรียบเทียบกับการใช้วิธีควบคุมพฤติกรรมนักเรียน และแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1 กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, รายงานการวิจัย เรื่องการวิเคราะห์พฤติกรรมของครู และนักเรียนในชั้นที่สอนวิชาสังคมศึกษาระดับประถมศึกษา ตอนต้น พ.ศ. 2518 (อค์สำเนา)

ระดับ 0.01 อีก 10 ลักษณะซึ่งได้แก่พฤติกรรมที่แสดงออกทางวาทะระหว่างครูและนักเรียน พฤติกรรมที่ไม่ได้แสดงออกทางวาทะระหว่างครูและนักเรียน พฤติกรรมที่แสดงออกทางวาทะเมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมที่ไม่ได้แสดงออกทางวาทะ การใช้เวลาพูดของครู การสอนเน้นเนื้อหา การใช้อิทธิพลทางตรง การใช้อิทธิพลทางอ้อม เมื่อเทียบกับการใช้อิทธิพลทางตรง อัตราการใช้คำถามของครู การใช้อิทธิพลทางอ้อมสนองตอบคำพูดของนักเรียน การใช้อิทธิพลทางตรงสนองตอบคำตอบของนักเรียน

(3) พฤติกรรมทางการเรียนการสอนของครูและนักเรียนในชั้นที่ครูมีวุฒิต่าง ๆ กัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ได้แก่การใช้เวลาพูดของครูเมื่อเปรียบเทียบกับการใช้เวลาพูดของนักเรียน การใช้อิทธิพลทางตรงของครู แนวโน้มในการตั้งคำถามของครู (4) พฤติกรรมทางการเรียนการสอนทุกลักษณะของครูและนักเรียนในชั้นที่ครูมีประสบการณ์ทางการสอนต่าง ๆ กัน ไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

(5) พฤติกรรมทางการเรียนการสอนของครูและนักเรียนในชั้นที่ครูมีสถานภาพทางการสมรสต่าง ๆ กัน แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ใน 2 ลักษณะคือ พฤติกรรมที่แสดงออกทางวาทะที่เกิดขึ้นอย่างไม่มีวัตถุประสงค์ การใช้อิทธิพลทางอ้อมสนองตอบคำพูดของนักเรียน พฤติกรรมทางการเรียนการสอนของครูและนักเรียนนอกจาก 2 ลักษณะนี้มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 (6) ประเภทโรงเรียน ระดับชั้น วุฒิครู ประสบการณ์ทางการสอนของครู และสถานภาพทางการสมรสของครู ไม่ทำให้พฤติกรรมที่ไม่ได้แสดงออกทางวาทะซึ่งเกิดขึ้นอย่างไม่มีวัตถุประสงค์เมื่อเทียบกับพฤติกรรมที่ไม่ได้แสดงออกทางวาทะซึ่งเกิดขึ้นอย่างมีวัตถุประสงค์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

(7) ครูใช้เวลาพูดร้อยละ 48 ของเวลาทั้งหมด (8) ครูใช้เวลาในการเน้นเนื้อหา ร้อยละ 49 ของเวลาทั้งหมด (9) การใช้อิทธิพลทางอ้อมเมื่อเทียบกับการใช้อิทธิพลทางตรงของครูนั้นพบว่าครูใช้อิทธิพลทางอ้อมร้อยละ 31 และใช้อิทธิพลทางตรงร้อยละ 69 (10) ครูจะใช้เวลาในการถามน้อยกว่าการบรรยาย (11) ครูใช้วิธีการกระตุ้นนักเรียนมากกว่าวิธีควบคุมพฤติกรรมนักเรียน (12) ครูใช้อิทธิพลทางอ้อมสนองตอบ

คำพูดนักเรียนร้อยละ 6 (13) ครูใช้การบรรยายต่อจากการพูดของนักเรียนมากกว่าที่จะใช้คำถามต่อจากการพูดของนักเรียน (14) นักเรียนมีใช้ทาสีในการพูดร้อยละ 19 โดยเป็นการพูดริเริ่มร้อยละ 4 (15) พฤติกรรมทางการเรียนการสอนที่เกิดต่อเนื่องเป็นเวลานาน คือ พฤติกรรมที่ไม่ได้แสดงออกทางวาจาอย่างมีวัตถุประสงค์ การบรรยายของครู การตอบคำถามแนวแคบของนักเรียน (16) พฤติกรรมที่แสดงออกทางวาจาระหว่างครูและนักเรียนเกิดขึ้นร้อยละ 67 ส่วนพฤติกรรมที่ไม่ได้แสดงออกทางวาจาซึ่งเกิดขึ้นอย่างมีวัตถุประสงค์เกิดขึ้นร้อยละ 29 แต่พฤติกรรมที่ไม่ได้แสดงออกทางวาจาซึ่งเกิดขึ้นอย่างไม่มีความมีวัตถุประสงค์เกิดขึ้นร้อยละ 4

จากการศึกษาค้นคว้าจะเห็นว่า การสังเกตพฤติกรรมรวมทางวาจาระหว่างครูและนักเรียนที่ทำการวิจัยในประเทศไทยนั้น ยังไม่มีผู้ใดวิจัยถึงผลการสังเกตพฤติกรรมอย่างมีระบบระเบียบที่มีต่อปฏิกริยารวมทางวาจาของนักศึกษาฝึกสอนและนักเรียนเลย ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการวิจัยในสังกัดกล่าวกับนักศึกษาฝึกสอนไทยจะมีผลอย่างไรบ้าง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย